

วิธีพิจารณาความของคณะกรรมการข้าราชการ

5.1 ความทั่วไป

คณะกรรมการข้าราชการที่มีอยู่ในปัจจุบันจะได้แก่ คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน คณะกรรมการข้าราชการอัยการ คณะกรรมการข้าราชการตุลาการ คณะกรรมการข้าราชการรัฐสภา คณะกรรมการข้าราชการมหาวิทยาลัย คณะกรรมการข้าราชการครู คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ คณะกรรมการข้าราชการสุขาภิบาล คณะกรรมการข้าราชการเทศบาล คณะกรรมการข้าราชการบริหารส่วนจังหวัดและคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการข้าราชการต่าง ๆ เหล่านี้ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดแบบกึ่งตุลาการ คณะกรรมการต่าง ๆ เหล่านี้จะมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องการดำเนินการทางวินัยซึ่งในเรื่องการลงโทษทางวินัยนั้นถือได้ว่า เป็นการกระทำฝ่ายเดียวของรัฐที่มีต่อข้าราชการและมีผลกระทบต่อสิทธิในเงินเดือนและสถานภาพของข้าราชการ ดังนั้น ในการพิจารณาเพื่อดำเนินการทางวินัยอย่างหนึ่งอย่างใดกับข้าราชการผู้ใดแล้วก็ควรที่จะได้มีการสอบสวนโดยผ่านขั้นตอน หรือ วิธีพิจารณาความที่เป็นบรรทัดฐานในการวินิจฉัยเพื่อเป็นมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของข้าราชการ เพื่อให้การสอบสวนได้ความจริงว่าข้าราชการที่ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดตามที่กล่าวหาจริงหรือไม่ และเพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษและป้องกันไม่ให้ผู้ไม่มีความผิดต้องถูกลงโทษตลอดจนเพื่อให้การลงโทษเป็นไปโดยเหมาะสมกับความผิดและเป็นไปโดยสุจริต ยุติธรรมตามกระบวนการแห่งกฎหมาย

ในการสอบสวนเพื่อดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการต่าง ๆ จะมีวิธี

พิจารณาความกำหนดไว้เป็นหลักเกณฑ์ทั่ว ๆ ไป ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
 การต่าง ๆ ที่ได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นวินิจฉัยเรื่องราวทางวินัยของข้าราชการ
 แต่ละประเภท และในส่วนรายละเอียดของวิธีพิจารณาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
 การต่าง ๆ เหล่านั้น ก็จะมอบอำนาจให้คณะกรรมการข้าราชการไปออกเป็นกฎ
 ระเบียบว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณาวินิจฉัย เพื่อให้เหมาะสมกับการวินิจฉัยชี้
 ขาดของแต่ละคณะกรรมการ ซึ่งในทางปฏิบัติก็มีเพียงบางคณะกรรมการเท่านั้นที่มี
 การออกกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณาวินิจฉัยขึ้นใช้บังคับ เช่น ในการ
 พิจารณาความผิดเกี่ยวกับวินัยข้าราชการพลเรือนก็มีกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ.
 2528) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา และ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ว่า
 ด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ ข้าราชการรัฐสภาก็มีกฎ ก.ร. ฉบับที่
 10 (พ.ศ. 2520) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณาและกฎ ก.ร. ฉบับที่ 7 (พ.ศ.
 2519) ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์การถูกลงโทษ ข้าราชการอัยการก็มี
 ข้อกำหนด ก.อ. ว่าด้วยการสอบสวนทางวินัย พ.ศ. 2503 สำหรับข้าราชการตุลา
 การนั้นวิธีพิจารณาความในการสอบสวนเพื่อดำเนินการทางวินัยจะบัญญัติรวมอยู่ในพระ
 ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการพ.ศ. 2521 โดยไม่มีการออกเป็นกฎหรือ
 ข้อกำหนดแยกต่างหากอย่างคณะกรรมการสามประเภทที่กล่าวข้างต้น

คณะกรรมการที่มีได้มีการกำหนดวิธีพิจารณาความในการสอบสวนเพื่อดำ
 เนินการทางวินัยแยกต่างหากจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ นอกจากคณะ
 กรรมการข้าราชการฝ่ายตุลาการแล้ว ยังมีอีกหลายคณะกรรมการ คือ คณะกรรมการ
 ข้าราชการครู ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ข้าราชการตำรวจ พนักงาน

เทศบาล ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ข้าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่ง
ในการพิจารณาเพื่อดำเนินการทางวินัยของคณะกรรมการข้าราชการต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะ
มีการนำเอาหลักเกณฑ์ว่าด้วยการสอบสวน เพื่อดำเนินการทางวินัยของข้าราชการ
พลเรือนที่ปรากฏอยู่ในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 มาใช้โดยอนุโลม¹

สาเหตุที่ได้มีการวางหลักเกณฑ์ว่าด้วยวิธีพิจารณาชั้นใช้โดยเฉพาะคงเป็น
เพราะข้าราชการเหล่านี้มีลักษณะงานและการรักษาวินัยใกล้เคียงกับข้าราชการ
พลเรือนจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการรักษาวินัยเป็นเอกเทศออกไปนั่นเอง แต่
ในความจริงแล้วก็มีข้าราชการบางประเภท เช่น ข้าราชการครู ข้าราชการ
พลเรือนในมหาวิทยาลัย ข้าราชการตำรวจ ที่มีวินัยและลักษณะการดำเนินการ
ทางวินัยที่ค่อนข้างจะมีลักษณะเป็นการเฉพาะและน่าจะแยกต่างหากจากของข้าราชการ

¹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 มาตรา 61, 62
กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (2519) ออกตามความในพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2527 มาตรา 10

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 60, 61

พระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาล มาตรา 5

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498

มาตรา 30 ทวิ (1) (ก)

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

มาตรา 8, 9

พลเรือน

ในการศึกษาถึงวิธีพิจารณาความของแต่ละคณะกรรมการข้าราชการ ผู้เขียนจะได้ศึกษาและวิเคราะห์จากกฎหมายทั้งในส่วนที่เป็นพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการต่าง ๆ และในส่วนที่เป็นกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการพิจารณาเพื่อดำเนินการทางวินัย ซึ่งในแต่ละเรื่องก็จะมีลักษณะการดำเนินงานที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันดังที่จะได้ศึกษาเป็นลำดับในหัวข้อดังต่อไปนี้

5.2 ขั้นตอนการเริ่มคดี

5.2.1 ผู้มีสิทธิกล่าวหา

ผู้ที่มีสิทธิกล่าวหาว่าข้าราชการกระทำผิดวินัย เพื่อให้มีการสอบสวนและดำเนินการทางวินัย ในทุก ๆ ประเภทของข้าราชการ ผู้ที่มีอำนาจในการเสนอเรื่องเพื่อดำเนินการทางวินัยได้แก่ ผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจในการสั่งบรรจุแต่งตั้ง² โดยอาจแบ่งเป็นกรณีกับผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจในการสั่งบรรจุแต่งตั้งได้ตรวจพบการกระทำผิดทางวินัยด้วยตนเอง หรืออาจเป็นกรณีที่มีผู้ร้องเรียนกล่าวหา เช่น มีผู้มาร้องเรียนกล่าวหาเป็นบัตรสนเท่ห์ ปราบกฐ่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ หรือว่าหน่วยงานราชการต่าง ๆ แจ้งมาว่าข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใดกระทำผิดวินัย เป็นต้น กรณีเช่นนี้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจในการสั่งบรรจุแต่งตั้งจะต้องทำการสืบสวนข้อเท็จจริงขึ้นต้นก่อนว่าคำร้องเรียนนั้นมีมูลความจริงหรือไม่เพียงใด หากปรากฏว่าคำร้องเรียนดังกล่าวเป็นความจริงและเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายก็ให้ดำเนินคดีอาญาและเมื่อกรณีมีมูลที่ควรสอบสวนก็ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการ

² พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 99

สอบสวนต่อไป³ หรือหากพิจารณาแล้วเห็นว่าจากการสืบสวนข้อเท็จจริงฟังไม่ได้
ว่าข้าราชการผู้นั้นกระทำผิดวินัย ก็อาจสั่งให้ยุติเรื่อง สำหรับวิธีการสืบสวนข้อเท็จ
จริงในทางปฏิบัติโดยปกติแล้วผู้บังคับบัญชาอาจมอบหมายหรือสั่งการให้ผู้นั้นผู้ใดเป็น
ผู้ไปทำการสืบสวนหรือออกคำสั่งแต่งตั้งเป็นรูปคณะกรรมการไปทำการสืบสวนก็ได้
ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงของแต่ละเรื่องว่าจะเห็นสมควรประการใด

5.2.2 คำร้องเรียนหรือกล่าวหา

การร้องเรียนว่าข้าราชการกระทำผิดวินัย อาจทำได้โดยการร้องเรียน
ด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือ คำร้องเรียนจะต้องระบุชื่อของผู้ร้องเรียนผู้ถูกร้องเรียนและ
เรื่องที่ร้องเรียนอย่างง่าย ๆ ทั้งนี้การร้องเรียนยังอาจกระทำเป็นบัตรสนเท่ห์ก็ได้
โดยระบุถึงพยานหลักฐานแวดล้อมโดยชัดแจ้งตลอดจนชี้พยานบุคคลที่แน่นอน หากเป็น
บัตรสนเท่ห์ที่กล่าวหาอย่างเลื่อนลอยก็จะไม่รับไว้ดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิ
ให้มีการกลั่นแกล้งอันจะทำให้เจ้าหน้าที่ต้องเสียกำลังใจในการทำงานและไม่กล้า
ปฏิบัติงานให้เด็ดขาดในบางเรื่องเพราะกลัวถูกบัตรสนเท่ห์รวมทั้งเพื่อให้ไม่ต้องสิ้น
เปลืองค่าใช้จ่ายและกำลังเจ้าหน้าที่ในการสืบสวนเรื่องตามบัตรสนเท่ห์โดยไม่จำเป็น⁴

เมื่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจในการสั่งบรรจุแต่งตั้งได้รับคำร้องเรียน
กล่าวหาว่าข้าราชการผู้นั้นผู้ใดกระทำผิดวินัย และได้สืบสวนเบื้องต้นแล้วปรากฏว่า

³ หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว. 197/2496 ลงวันที่
22 สิงหาคม 2496

⁴ มติคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว. 148/2502 ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2502

มีมูลตามคำร้องเรียนกล่าวหา ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจในการสั่งบรรจุแต่งตั้งก็จะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนคณะกรรมการสอบสวนจะประกอบไปด้วย ประธานกรรมการและกรรมการอีกอย่างน้อยสองคนเป็นกรรมการสอบสวน และอาจให้มีเลขานุการหรือผู้ช่วยเลขานุการด้วยก็ได้ ผู้ที่ถูกแต่งตั้งเป็นประธานคณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำรงตำแหน่งเป็นนิติกร หรือได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัย หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ในด้านการดำเนินการทางวินัยคือเคยเป็นกรรมการสอบสวนมาแล้วอย่างน้อยหนึ่งคนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการสอบสวนทางวินัยเป็นไปโดยเที่ยงธรรมตามวัตถุประสงค์แห่งกฎหมาย และที่สำคัญคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนนี้จะต้องมีการส่งสำเนาคำสั่งที่ระบุชื่อและตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหารวมทั้งเรื่องราวที่กล่าวหาตลอดจนชื่อและตำแหน่งของผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวน เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบด้วย

เมื่อคณะกรรมการข้าราชการต่าง ๆ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใดกระทำความผิดวินัยจริง ข้าราชการผู้นั้นก็ยังสามารถอุทธรณ์คำสั่งลงโทษหรือคำสั่งให้ออกจากราชการดังกล่าวต่อไปยังผู้บังคับบัญชา หรือ คณะกรรมการข้าราชการนั้น ๆ ได้ โดยในการทำคำอุทธรณ์ก็บังคับว่าจะทำได้เฉพาะเป็นหนังสือเท่านั้น โดยจะต้องระบุถึงข้อเท็จจริงและความประสงค์ที่จะโต้แย้งคำวินิจฉัยชี้ต้นแต่ในทางปฏิบัตินั้นมิได้มีการกำหนดบังคับว่าคำอุทธรณ์จะต้องมีรูปแบบอย่างไร ซึ่งในความเป็นจริงแล้วผู้อุทธรณ์ก็มักจะหยิบยกทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายขึ้นมากล่าวอ้างในคำอุทธรณ์ว่าตนเห็นด้วยหรือไม่ในเรื่องใดประเด็นใดท่านองเดียว

กับการทำคำอุทธรณ์ต่อศาลยุติธรรมเพียงแต่มีลักษณะ เรียบง่ายกว่าการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลยุติธรรม ตรงที่ข้อเท็จจริงที่หยิบยกขึ้นอุทธรณ์ไม่จำเป็นต้องได้หยิบยกขึ้นกล่าวมาแล้วในการสอบสวนชั้นต้น

5.2.3 อายุความในการเสนอเรื่อง

ในการร้องเรียนหรือกล่าวโทษข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใดว่าได้กระทำความผิดวินัย เพื่อให้มีการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการต่าง ๆ มีข้อน่าสังเกตอยู่ว่าในการร้องเรียนหรือกล่าวโทษข้าราชการทุกประเภทจะไม่มีบทบัญญัติเรื่องอายุความบังคับเอาไว้ ดังนั้นแม้เรื่องที่เป็นมูลเหตุที่จะให้มีการดำเนินการทางวินัยเกิดขึ้นล่วงเลยมาเป็นเวลานานเพียงใดก็ตาม ก็ยังสามารถที่จะเสนอเรื่องให้มีการพิจารณาได้ ทั้งนี้เพื่อมิให้ข้าราชการผู้กระทำความผิดวินัยอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนหรือทางราชการ ต้องหลุดพ้นจากการลงโทษโดยอาศัยเหตุขาดอายุความนั่นเอง

แต่ในชั้นตอนเสนอเรื่องการอุทธรณ์ของข้าราชการที่ถูกสั่งลงโทษนั้นเดิมกฎหมายได้กำหนดอายุความอุทธรณ์เอาไว้เป็น 2 ระดับ คือถ้าเป็นการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษเล็กน้อยที่ให้ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน จะต้องอุทธรณ์ภายใน 15 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง แต่ถ้าเป็นกรณีอุทธรณ์คำสั่งลงโทษที่ถึงกับให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกแล้ว จะต้องอุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง หากพ้นเวลาดังกล่าวแล้ว ผู้ถูกสั่งลงโทษไม่อุทธรณ์ ก็จะถือว่าการพิจารณาลงโทษทางวินัยดังกล่าวเป็นที่สิ้นสุด แต่ปัจจุบันได้มีการกำหนดอายุความอุทธรณ์ไว้เป็น 30 วันเท่ากัน

การที่กฎหมายมิได้กำหนดอายุความในการเสนอเรื่องเพื่อดำเนินการทางวินัยดังกล่าว เป็นเหตุให้สามารถที่จะหยิบยกเรื่องที่เป็นมูลเหตุให้มีการดำเนินการ

ทางวินัยแก่ข้าราชการได้ตลอดเวลาแม้ว่าจะมีการกระทำผิดวินัยมาเป็นเวลานานแล้วก็ตาม แต่ก็อาจจะมีอุปสรรคในบางประการ เช่นในเรื่องของพยานหลักฐาน หรือพยานบุคคลผู้รู้เห็นไม่อาจจำเรื่องราวได้เหมือนขณะเกิดเหตุการณ์ใหม่ ๆ และการไม่มีอายุความดังกล่าวนี้ยังอาจทำให้ข้าราชการผู้ทำผิดวินัยแต่ยังมีได้มีการดำเนินการทางวินัยเพราะผู้เกี่ยวข้องมิได้ร้องเรียนขึ้นไปหรือไม่มีผู้ตั้งใจเสนอเรื่อง รู้สึกว่าตนเองไม่มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน เพราะต้องคอยเป็นห่วงเรื่องผิดวินัยที่ผ่านมาว่าอาจจะมีผลการดำเนินการทางวินัยกับตนเมื่อใด

5.2.4 สิทธิในการมีทนายความ

ในการพิจารณาเพื่อดำเนินการทางวินัยของคณะกรรมการข้าราชการประเภทต่าง ๆ และไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาในระดับคณะกรรมการสอบสวน คณะอนุกรรมการพิจารณาทางวินัยหรือคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ จะไม่มีการอนุญาตให้ทนายความหรือผู้คอยให้คำแนะนำอยู่ร่วมด้วยในการพิจารณาเนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้บัญญัติห้ามไว้โดยชัดแจ้งว่าห้ามมิให้บุคคลอื่นเข้าร่วมในการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน และห้ามมิให้บุคคลอื่นนอกจากผู้ที่กำลังถูกสอบปากคำอยู่เข้าฟัง

การสอบสวน⁵ การห้ามมิให้มีทนายความดังกล่าวอาจทำให้ผู้ถูกกล่าวหาไม่อาจแก้
 ข้อกล่าวหาได้อย่างเต็มที่ เพราะแม้ว่าในการพิจารณาสอบสวนของคณะกรรมการจะ
 ประกอบไปด้วยคณะกรรมการผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินการทางวินัย แต่ในการ
 สอบสวนของคณะกรรมการก็ยังมีข้อจำกัดอยู่ที่คณะกรรมการย่อมไม่อาจทราบถึงข้อเท็จ
 จริงต่าง ๆ ในเรื่องที่จะวินิจฉัยอย่างละเอียด และหากข้อเท็จจริงนั้นเป็นข้อสาระ
 สำคัญในการวินิจฉัยแล้ว ถ้ามิได้มีการนำเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการ
 ไม่ว่าจะโดยคณะกรรมการไม่ได้เรียกมาสอบสวน หรือผู้มีส่วนได้เสียไม่อาจทราบว่า
 เป็นส่วนสาระสำคัญจึงมิได้นำเสนอเข้าสู่การพิจารณา เพื่อให้คณะกรรมการเรียก

⁵ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (2528) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา ข้อ 24
 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 มาตรา 61, 62
 กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (2519) ออกตามความในพระราชบัญญัติ

ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย มาตรา 10

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 60, 61

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498

มาตรา 30 ทวิ (1) (ก)

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

มาตรา 8, 9

พระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาล มาตรา 5

พยานมาสอบสวน ก็อาจมีผลทำให้การวินิจฉัยชี้ขาดขาดข้อเท็จจริงที่เป็นส่วนสาระสำคัญไปอันอาจเป็นผลให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้มีส่วนได้เสียต้องเสียสิทธิบางประการไปอย่างน่าเสียดาย ซึ่งหากจะได้มีการกำหนดให้ทนายความเป็นผู้ร่วมชี้แจงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ได้ ในการวินิจฉัยเพื่อดำเนินการทางวินัยก็จะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้มีส่วนได้เสียได้รับความคุ้มครองสิทธิที่ตนมีอยู่ได้ดีขึ้น

5.2.5 การแจ้งถึงสิทธิและเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ

ในการสอบสวนเพื่อดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการประเภทต่าง ๆ นั้น เมื่อคณะกรรมการได้ตั้งข้อกล่าวหาในการดำเนินการทางวินัยแล้ว กฎหมายได้บังคับให้คณะกรรมการมีหน้าที่จะต้องแจ้งเรื่องราวและสิทธิต่าง ๆ ให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบถึงสิทธิต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่ รวมทั้งประเด็นข้อกล่าวหาที่จะทำการวินิจฉัย เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาจะได้เตรียมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้ถูกต้องตรงประเด็นที่จะทำการพิจารณา อนึ่งในการแจ้งดังกล่าวจะต้องมีการแจ้งถึงสองครั้ง คือครั้งแรกจะต้องแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่า มีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยเรื่องใด เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบ

และมีโอกาสชี้แจงข้อกล่าวหาดังกล่าวได้^๕ และเมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาเสร็จแล้ว และมีมติว่าพยานหลักฐานมีน้ำหนักพอสนับสนุนข้อกล่าวหาด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมดว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง คณะกรรมการก็จะต้องแจ้งไปยังผู้ถูกกล่าวหาเป็นครั้งที่สองเพื่อจะเรียกตัวผู้ถูกกล่าวหามาฟังสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ทราบโดยระบุรายละเอียดเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ ลักษณะการกระทำเท่าที่ปรากฏอันเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหาเพื่อให้ผู้ถูก

- ^๕ กฏ ก.พ. ฉบับที่ 18 (2528) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา ข้อ 15
 กฏ ก.ร. ฉบับที่ 10 (2520) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา ข้อ 13
 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 มาตรา 61, 62
 กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (2519) ออกตามความในพระราชบัญญัติ

ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2507

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 60, 61

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498

มาตรา 30 ทวิ (1) (ก)

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

มาตรา 8, 9

พระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาล มาตรา 5

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 มาตรา 64

กล่าวหาได้มีโอกาสดต่อสู้แก้ข้อกล่าวหาได้อย่างเต็มที่⁷ ในทางปฏิบัติการสรุปพยานหลักฐานของคณะกรรมการข้าราชการประเภทต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คณะกรรมการจะระบุชื่อพยานบุคคลหรือไม่ระบุชื่อก็ได้ ข้อนี้อาจทำให้ผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถทราบได้ว่าบุคคลใดเป็นผู้กล่าวอ้าง และไม่สามารถต่อสู้แก้ข้อกล่าวหาได้อย่างเต็มที่ การแจ้งถึงสิทธิและเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบดังกล่าวถือเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องก็ได้บัญญัติให้คณะกรรมการสอบสวนเพื่อดำเนินการทางวินัยทุกคณะต้องกระทำ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามหลักการฟังความสอง

-
- ⁷ กฏ ก.พ. ฉบับที่ 18 (2528) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา ข้อ 17
 กฏ ก.ร. ฉบับที่ 10 (2520) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา ข้อ 13
 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 มาตรา 61, 63
 กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (2519) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
 ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2507 มาตรา 10
 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 60, 61
 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498
 มาตรา 30 ทวิ (1) (ก)
 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528
 มาตรา 8, 9
 พระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาล มาตรา 5
 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 มาตรา 64

ฝ่ายและหลักการแจ้งล่วงหน้าในประเด็นหรือเรื่องราวที่ทำการได้ส่วน หากปรากฏว่าคณะกรรมการพาณิชย์ ไม่แจ้งข้อกล่าวหาและมิได้มีการสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ก็จะถือว่าการดำเนินการสอบสวนของคณะกรรมการไม่ชอบด้วยวิธีพิจารณา ผู้บังคับบัญชาหรือผู้สั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือองค์การคณะกรรมการที่รับพิจารณาต่อจากคณะกรรมการสอบสวนสามารถสั่งให้แก้ไขการดำเนินการดังกล่าวให้ถูกต้องได้

5.3 การพิจารณาของคณะกรรมการข้าราชการ

5.3.1 ขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการ

ในการพิจารณาของคณะกรรมการข้าราชการประเภทต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาเพื่อดำเนินการทางวินัยนั้น แต่ละคณะกรรมการจะมีขั้นตอนการพิจารณาที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เริ่มจากการที่มีการร้องเรียนกล่าวหาว่าข้าราชการผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาก็จะดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงว่าการกล่าวหานั้นมีมูลกรณีพอที่จะดำเนินการสอบสวนทางวินัยต่อไปหรือไม่ ขั้นตอนสืบสวนในขั้นต้นนี้เป็นขั้นตอนแสวงหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงต่าง ๆ เท่าที่สามารถทำได้เพื่อให้ทราบรายละเอียดแห่งความผิดและกรณีที่ต้องดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการที่ถูกกล่าวหา ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญและบังคับให้ผู้บังคับบัญชาต้องกระทำก่อนที่จะตั้งคณะกรรมการสอบสวน หากเมื่อเกิดมีการกล่าวหาขึ้นมาแล้ว ผู้บังคับบัญชาไม่ทำการสืบสวนข้อเท็จจริงเสียก่อนที่จะมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนราชการและผู้ถูกกล่าวหาได้ กล่าวคือหากเรื่องที่กล่าวหาไม่มีมูลความจริง ผู้ถูกกล่าวหา ก็จะเสียขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ขั้นตอนที่

นี้หากผู้บังคับบัญชาไม่ทำการสืบสวนก่อน ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอาจร้องทุกข์ ต่อผู้บังคับบัญชาที่เหนือชั้นขึ้นไปอีกต่อไปได้ว่า ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ต่อตนโดย ไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน^๕

เมื่อได้สืบสวนดูแล้วพบว่าการถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงมีมูลกรณีสมควรสอบสวน ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้งก็จะสั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการ และกรรมการอีกอย่างน้อยสองคน และมีเลขานุการหนึ่งคนซึ่งจะให้ เป็นกรรมการด้วยก็ได้ เมื่อได้มีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว คณะกรรมการก็จะวางแนวทางการสอบสวน พร้อมทั้งแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตาม เรื่องที่กล่าวหาอันได้แก่กรณีและพฤติการณ์แห่งการกระทำที่อ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดไปให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ หากผู้ถูกกล่าวหาให้การรับสารภาพ คณะกรรมการสอบสวนก็จะประชุมเพื่อพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่และต่อจากนั้นก็ จะเสนอไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาวินิจฉัยสั่งการต่อไป หากผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าไม่ผิดก็จะสั่งยุติเรื่อง หรือหากพบว่ามีความผิดแต่ไม่ร้ายแรงก็อาจสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือนได้ตามสมควรแก่กรณี แต่ถ้าหากพบว่ามีความผิดร้ายแรงที่มีเหตุต้องให้ออก ปลดออก ไล่ออก หรือว่ามีมลทินมัวหมองก็จะส่งเรื่องให้คณะอนุกรรมการพิจารณาวินัย คือ อ.ก.พ.จังหวัด หรือ อ.ก.พ. กระทรวงพิจารณาแล้วแต่กรณี หรือหากตรวจสำนวนการสอบสวนแล้วเห็นว่าควรสั่ง

^๕ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 130

สอบเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ความชัดเจนเหมาะสมกับการกำหนดโทษก็อาจสั่งสอบเพิ่มเติม โดยกำหนดประเด็นที่ต้องการได้ตามความจำเป็น

แต่ถ้าหากว่าเมื่อแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาแล้วผู้ถูกกล่าวหาให้การปฏิเสธ คณะกรรมการสอบสวนก็ต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาและ ประชุมเพื่อพิจารณาว่ามีมติว่าพยานหลักฐานมีน้ำหนักพอสนับสนุนข้อกล่าวหาหรือไม่ หาก พยานหลักฐานไม่มีน้ำหนักพอ คณะกรรมการสอบสวนก็จะทำรายงานการสอบสวน พร้อมกับเสนอความเห็นว่าคุณถูกกล่าวหาไม่ผิดหรือผิดแต่ไม่ร้ายแรงหรือมีมลทินมัวหมอง และส่งรายงานดังกล่าวให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาวินิจฉัยสั่งการ แต่ หากว่าพยานหลักฐานมีน้ำหนักพอสนับสนุนว่าคุณถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยอย่างร้าย แรง คณะกรรมการสอบสวนก็จะแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ ผู้ถูกกล่าวหาทราบและให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือ อีกทั้ง ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะให้ถ้อยคำเพิ่มเติมและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาโดยผู้ถูกกล่าว หานำพยานหลักฐานมาเอง หรือจะอ้างพยานหลักฐานและขอให้คณะกรรมการสอบสวน เรียกพยานหลักฐานนั้นมาก็ได้

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาเสร็จ แล้ว คณะกรรมการสอบสวนก็จะประชุมพิจารณาว่าคุณถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยร้าย แรงตามข้อกล่าวหาหรือไม่ จากนั้นก็จะทำรายงานการสอบสวนเสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะ กรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาวินิจฉัยสั่งการต่อไป หากผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ สอบสวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ผิดตามข้อกล่าวหา ก็จะสั่งให้ยุติเรื่อง แต่ถ้าหาก พิจารณาเห็นว่า เป็นความผิดแต่ไม่ร้ายแรงก็สามารถสั่งลงโทษ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน

ลดชั้นเงินเดือนได้ตามควรแก่กรณี และหากผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นความผิดร้ายแรงหรือมีมลทินมัวหมองจะพิจารณาสั่งลงโทษ ให้ออก ปลดออก ไล่ออกไม่ได้ แต่จะต้องส่งเรื่องไปให้คณะอนุกรรมการพิจารณาวินัยคือ อ.ก.พ. จังหวัด หรือ อ.ก.พ. กระทรวงพิจารณาแล้วแต่กรณี เมื่อคณะอนุกรรมการดังกล่าวได้มีมติอย่างใดแล้ว ผู้สั่งบรรจุแต่งตั้งก็ต้องวินิจฉัยสั่งการไปตามนั้น และหากผู้ถูกกล่าวหาไม่เห็นด้วยในคำวินิจฉัยก็อาจอุทธรณ์ได้ต่อไปยัง ก.พ. หรือ หน่วยงานบริหารของคณะกรรมการข้าราชการแต่ละประเภทเป็นผู้พิจารณา

สำหรับในการพิจารณาของคณะกรรมการข้าราชการตุลาการ คณะกรรมการข้าราชการอัยการและคณะกรรมการข้าราชการรัฐสภานั้น จะมีขั้นตอนคล้ายคลึงกับขั้นตอนการพิจารณาของข้าราชการพลเรือนดังกล่าวมาข้างต้น กล่าวคือ จะมีการสืบสวน สอบสวน โดยคณะกรรมการสอบสวนเบื้องต้นก่อน แต่ในขั้นพิจารณา วินิจฉัยจะไม่มี การตั้งอนุกรรมการพิจารณาวินัยอย่าง อ.ก.พ. จังหวัดหรือ อ.ก.พ. กระทรวงขั้นพิจารณา แต่จะให้ขั้นสู่การพิจารณาของคณะกรรมการข้าราชการตุลาการ อัยการ, รัฐสภา เป็นผู้พิจารณาโดยตรง

5.3.2 การพิจารณาคดีโดยใช้ระบบไต่สวน

ในการพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนเพื่อดำเนินการทางวินัยของข้าราชการประเภทต่าง ๆ นั้น จะใช้วิธีพิจารณาความแบบระบบไต่สวนมิใช่ระบบ กล่าวหา กล่าวคือจะให้คณะกรรมการมีบทบาทสำคัญในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้ถูกกล่าวหาและคู่กรณีอย่างแท้จริง การทำหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของคณะกรรมการสอบสวนนั้น กฎหมาย

ได้ให้อำนาจคณะกรรมการสอบสวนที่จะเรียกบุคคลมาสอบปากคำและเรียกเอกสารมาประกอบการพิจารณาได้อย่างกว้างขวาง โดยกำหนดให้คณะกรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวน ดังนั้นในการปฏิบัติหน้าที่สอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนคณะกรรมการสอบสวนจึงมีฐานะเป็น "เจ้าพนักงาน" และเป็น "พนักงานสอบสวน" ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการสอบสวนทางวินัยข้าราชการให้สำเร็จลุล่วงไปตามหน้าที่ของตนได้ ผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือก็อาจมีความผิดตามกฎหมายฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน หรือขัดหมายเรียกของพนักงานสอบสวนได้ และถ้าประทุษร้ายต่อคณะกรรมการหรือให้สินบนกับคณะกรรมการก็จะมีความผิดทางอาญาเช่นกัน และในการทำหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวนกฎหมายได้ให้อำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

1. เรียกให้กระทรวงทบวง กรม หน่วยราชการ หรือรัฐวิสาหกิจมาชี้แจงข้อเท็จจริง ส่งเอกสารและหลักฐาน ส่งผู้แทนหรือบุคคลใดในสังกัดมาชี้แจง หรือให้ถ้อยคำเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

2. เรียกผู้ถูกกล่าวหา หรือบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สอบสวน

ในการสอบสวนคณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่ทำการสอบสวนข้อเท็จจริงบันทึกปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยานบุคคล ตลอดจนแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานและรายละเอียดของพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหาเพื่อให้เกิด

ความยุติธรรมกับคู่กรณีทุกประการ การใช้ระบบไต่ส่วนโดยให้อำนาจในการค้นหาความจริงอยู่ที่คณะกรรมการสอบสวนจะเป็นผลดีกว่าใช้ระบบการพิจารณาแบบกล่าวหาที่ถือหลัก "ผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นน่าสืบ" เพราะในการค้นหาความจริง คณะกรรมการมีอำนาจเรียกพยานต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาได้ หากให้คู่กรณีเป็นผู้นำพยานเข้าสืบเองแล้วพยานต่าง ๆ ที่อยู่ในความครอบครองคู่กรณีอาจไม่ได้มีการนำเข้าสู่การพิจารณาอันจะทำให้เสียความเป็นธรรมได้

5.3.3 สิทธิของคู่กรณีที่จะอยู่ร่วมด้วยในการพิจารณา

ในการสอบสวนเพื่อดำเนินการทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ขณะที่คณะกรรมการกำลังทำการสอบสวนข้อเท็จจริงต่าง ๆ อยู่ นั้น จะห้ามมิให้บุคคลอื่นเข้าร่วมการสอบสวน โดยทางปฏิบัติในการสอบถามปากคำพยาน คณะกรรมการก็จะเรียกผู้ถูกสอบปากคำเข้ามาในที่สอบสวนคราวละหนึ่งคน และจะห้ามมิให้บุคคลอื่นผู้กำลังถูกสอบปากคำอยู่เข้าฟังการสอบสวน ซึ่งแม้แต่ตัวผู้กล่าวหา หรือ ผู้ถูกกล่าวหาเองก็ตาม หากคณะกรรมการได้สอบถามผู้ใดเสร็จแล้วก็ต้องออกจากบริเวณที่คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนอยู่ การสอบสวนของคณะกรรมการข้าราชการจึงไม่ทำต่อหน้าคู่กรณีเหมือนการพิจารณาคดีในศาล การไม่ให้สิทธิกับคู่กรณีอยู่ร่วมด้วยในการพิจารณาดังกล่าวดูจะเป็นการขัดต่อหลักการฟังความสองฝ่าย และอาจทำให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่สามารถใช้สิทธิต่อสู้แก้ข้อกล่าวหาได้อย่างเต็มที่ตามสิทธิของตน

5.3.4 การพิจารณาโดยรวดเร็ว

ในการพิจารณาของคณะกรรมการข้าราชการประเภทต่าง ๆ ในชั้นพิจารณา

ของคณะกรรมการสอบสวน ได้มีการบังคับไว้ว่าในขั้นตอนแจ้งข้อกล่าวหา การรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา การพิจารณาว่าพยานหลักฐานมีน้ำหนักพอสนับสนุนข้อกล่าวหาหรือไม่ ตลอดจนการสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ คณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ประธานกรรมการได้ทราบการแต่งตั้งกรรมการสอบสวน แต่ถ้ามีความจำเป็นทำให้ดำเนินการภายในเวลา 60 วันไม่ได้แล้ว คณะกรรมการก็อาจรายงานเหตุและขอขยายเวลาสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้ตามความจำเป็นและหากจะขยายเวลาสอบสวนให้เกิน 30 วัน ก็จะต้องทำรายงานเสนอต่อสำนักงานข้าราชการประเภทนั้น ๆ เพื่อจะได้ติดตามเร่งรัดการสอบสวนได้อย่างใกล้ชิด

สำหรับในขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาหรือพยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวหาจนถึงขั้นตอนการทำรายงานการสอบสวนเสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาก็เช่นกัน คณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และหากมีความจำเป็นก็อาจขอขยายเวลาได้อีกโดยทำรายงานเสนอเหตุผลที่ทำให้การสอบสวนไม่สามารถทำให้เสร็จภายในกำหนดตนเองเดี๋ยวกับกรณีข้างต้น

กำหนดระยะเวลาที่กฎหมายบังคับไว้ว่าให้ แต่ละขั้นตอนจะต้องกระทำภายใน 60 วันนี้ เป็นการบังคับเพื่อให้คณะกรรมการสอบสวนเร่งรัดพิจารณาให้เสร็จสิ้นโดยเร็วเพื่อความเป็นธรรมแก่คู่กรณีโดยเฉพาะฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับการพิสูจน์โดยเร็ว แต่มีข้อน่าสังเกตว่าหลักการพิจารณาโดยรวดเร็วนี้ก็กลับมีการบังคับ

ให้ต้องดำเนินการโดยเร็วภายใน 60 วันเฉพาะในชั้นคณะกรรมการสอบสวนชั้นต้น เท่านั้น ในกรณีที่เป็นการศึกษาเพื่อลงโทษขั้นร้ายแรงถึงขั้นให้ออก ปลดออก ไล่ออก ที่เป็นการพิจารณาชั้นอนุกรรมการวินัย และอนุกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ ตลอดจนในการพิจารณาขั้นสุดท้ายของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการต่าง ๆ กฎหมายมิได้กำหนด เรื่องระยะเวลาในการพิจารณาเอาไว้เลย จึงทำให้ผลของการดำเนินการทางวินัยโดยภาพรวมแล้วยังล่าช้าอยู่ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้มีการพิจารณาโดยรวดเร็วเท่าที่ควร อันอาจทำให้ข้าราชการผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ต้องเสียสิทธิในหน้าที่การงานในตำแหน่งทางราชการบางประการไป ในระหว่างการพิจารณาได้

5.3.5 การพิจารณาโดยฟังความสองฝ่าย

ในการพิจารณาของคณะกรรมการข้าราชการประเภทต่าง ๆ ในขั้นตอนรวบรวมข้อเท็จจริงชั้นคณะกรรมการสอบสวน มีการยอมรับหลักการตามหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติคือหลักการ "ฟังความสองฝ่าย" ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนข้าราชการประเภทใดก็ตาม มักจะยอมรับหลักการดังกล่าวนี้เป็นแนวทางในการพิจารณา และจะกำหนดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาไว้โดยชัดเจนในเรื่องสิทธิดังต่อไปนี้

- ก. สิทธิที่จะได้รับการแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน
- ข. สิทธิที่จะได้รับการแจ้งข้อหาและอธิบายข้อกล่าวหา
- ค. สิทธิที่จะได้รับการแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา
- ง. สิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาโดยสมัครใจ

จ. สิทธิในการอ้างพยานหลักฐานหรือนำพยานหลักฐานมาสืบแก้ข้อกล่าวหา การให้สิทธิดังกล่าวกับผู้ถูกกล่าวหา ก็เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบเรื่องราวที่ถูกกล่าวหาและสามารถนำสืบพยานแก้ข้อกล่าวหาได้อย่างเต็มที่ โดยในทางปฏิบัติของคณะกรรมการสอบสวนวินัยข้าราชการในข้าราชการทุกประเภท เมื่อคณะกรรมการได้ตั้งข้อกล่าวหาในการดำเนินการทางวินัยแล้ว ก็จะต้องมีการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยถูกกล่าวหาว่าทำผิดวินัยเรื่องใด เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบและมีโอกาสชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ และเมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ประชุมปรึกษาและลงมติเห็นว่าพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา มีน้ำหนักพอสนับสนุนว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง คณะกรรมการสอบสวนก็จะเรียกตัวผู้ถูกกล่าวหา มาสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาที่มีให้ทราบ โดยคณะกรรมการสอบสวนจะระบุรายละเอียดเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ และลักษณะการกระทำเท่าที่ปรากฏอันเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหา จากนั้นก็ให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาได้ยื่นคำชี้แจง หรือให้ถ้อยคำเพิ่มเติมตลอดจนให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหา นำสืบ ทักล้างพยานหลักฐานแก้ข้อกล่าวหา โดยจะนำพยานหลักฐานมาเองหรือจะอ้างพยานหลักฐานขอให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกพยานหลักฐานนั้นมาก็ได้

ในเรื่องการยอมรับหลักการฟังความทั้งสองฝ่ายในการพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนข้าราชการประเภทต่าง ๆ มีข้อนำสังเกตอยู่ 2 ประการ

ประการแรก ในการแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีอยู่ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบนั้น ในทางปฏิบัติคณะกรรมการจะแจ้งสรุปพยานหลักฐาน

โดยจะระบุข้อพยานบุคคลหรือไม่ระบุก็ได้ และหากไม่มีการระบุข้อพยานคณะกรรมการก็อาศัยเหตุผลเพราะเกรงว่าจะเกิดผลร้าย หรือกัณฑ์รายกับพยานผู้ให้ปากคำไว้ ข้อนี้หากพยานผู้นั้น เป็นพยานที่ปรึกษาผู้ถูกกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา ก็อาจจะเสียสิทธิในการต่อสู้แก้ข้อกล่าวหาของพยานปากนั้นไป

ประการที่สอง ในการพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนเมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาและได้มีการลงมติว่าพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาไม่มีน้ำหนักพอสนับสนุนว่าได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงจริง ในกรณีเช่นนี้ คณะกรรมการสอบสวนจะยุติการสอบสวนแล้วทำรายงานการสอบสวนเสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน โดยคณะกรรมการสอบสวนจะระบุความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยที่ไม่ถึงขั้นเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงอย่างใดหรือไม่ หรือมีมลทินมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนนั้นหรือไม่ และเมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้รับรายงานดังกล่าวแล้ว มีความเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยยังไม่ถึงขั้นเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็มีอำนาจที่จะสั่งการตามควรแก่กรณี กล่าวคือ อาจจะสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน หรืออาจลดโทษโดยให้แค่กล่าวตักเตือนเป็นหนังสือไว้ก่อนเป็นต้น^๑ จะเห็นได้ว่ากรณีดังกล่าวเป็นการลงโทษทางวินัย โดยผู้ที่สั่งลงโทษได้พิจารณาเฉพาะจากสำนวนการสอบสวนที่ได้รับรายงานมาเท่านั้น

^๑ กฏ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) ว่าด้วยการสอบสวน

มิได้มีการเรียกให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแต่อย่างใด จึงถือได้ว่าดูจะเป็นการขัดต่อหลักการฟังความทั้งสองฝ่ายที่จะต้องให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาในการต่อสู้แก้ข้อกล่าวหาได้อย่างเต็มที่ เพราะก่อนยุติการสอบสวนในกรณีดังกล่าวนี้ คณะกรรมการสอบสวนได้ทำการสอบสวนแต่เฉพาะพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่านั้น ยังมีได้ทำการสอบสวนพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาเลย จึงไม่ควรที่จะกำหนดให้มีการยุติการสอบสวน ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการสั่งลงโทษทางวินัยโดยพิจารณาจากพยานหลักฐานตามสำนวนการสอบสวนที่สอบสวนแต่เพียงพยานหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหาเท่านั้น มิได้ให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่จะมาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาซึ่งหากจะได้ให้มีการสอบสวนพยานหลักฐานของฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาด้วยก็จะเป็นการครบถ้วนตามกระบวนการสอบสวนทางวินัยซึ่งก็ไม่ทำให้เสียเวลามากจนเกินไป และยังเป็น การประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะแก้ข้อกล่าวหาเพื่อปกป้องสิทธิและประโยชน์ส่วน ได้เสียตามกฎหมายของตนเองได้อย่างเต็มที่ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนเพื่อดำเนินการทางวินัย และเพื่อให้เป็นไปตามหลักการฟังความสองฝ่าย

5.3.6 การพิจารณาโดยปราศจากอคติและความลำเอียง

ในการพิจารณาของคณะกรรมการข้าราชการต่าง ๆ ในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนได้มีการยอมรับหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ ในเรื่อง การได้รับการพิจารณาคดี โดยผู้วินิจฉัยที่เป็นธรรมและปราศจากอคติ ความลำเอียง โดยไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนข้าราชการประเภทใด ๆ ก็จะมีการกำหนดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการคัดค้านคณะกรรมการสอบสวนที่มีอคติ

หรืออาจมีอคติไว้หลายประการ¹⁰ ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาอาจคัดค้านผู้ได้รับการแต่งตั้ง
เป็นประธานกรรมการ กรรมการ เลขานุการ หรือผู้ช่วยเลขานุการ ซึ่งมีเหตุที่จะ
ทำให้การสอบสวนไม่ได้ความจริง และยุติธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ได้รับรู้เห็นเหตุการณ์ในขณะกระทำผิดวินัยตามเรื่องที่ถูกกล่าวหา
2. เป็นผู้มีประโยชน์ได้เสียในเรื่องที่สอบสวน
3. เป็นผู้มีเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกกล่าวหา
4. เป็นคู่สมรสหรือญาติโดยเกี่ยวข้องเป็น ผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดาน
หรือพี่น้องร่วมบิดาและมารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดากับผู้ถูกกล่าวหา

¹⁰ กฏ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2528) ข้อ 9

กฏ ก.ร. ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2520) ข้อ 6

ข้อกำหนด ก.อ. ว่าด้วยการสอบสวนทางวินัย พ.ศ. 2503 ข้อ 5

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ.2523 มาตรา 61,62

กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (2519) ออกตามความในพระราชบัญญัติ

ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ.2507 มาตรา 10

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2521 มาตรา 60,61

พระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาล มาตรา 5

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.2498

มาตรา 30 ทวิ (1) (ก)

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 มาตรา

เมื่อมีเหตุให้คัดค้านตามกรณีดังกล่าว ในทางปฏิบัติผู้คัดค้านจะต้องดำเนินการดังนี้

1. ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือแสดงเหตุผลที่คัดค้านว่าจะทำให้การสอบสวนไม่ได้ความจริงและยุติธรรมอย่างไร
2. การยื่นหนังสือคัดค้าน ต้องยื่นต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนภายในเจ็ดวันนับแต่วันทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือวันทราบเหตุแห่งการคัดค้าน

เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้รับคำคัดค้านดังกล่าวแล้ว ก็จะพิจารณาและส่งคำคัดค้าน โดยถ้าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาเห็นว่า การคัดค้านนั้นไม่มีเหตุอันควรรับฟัง ก็ให้ยกคำคัดค้านให้เสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือคัดค้าน และถ้าไม่สั่งยกคำคัดค้านภายในกำหนดดังกล่าวก็จะให้ถือว่า การคัดค้านนั้นมีเหตุที่รับฟังได้ และให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสั่งให้ผู้ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นประธานกรรมการ กรรมการ เลขานุการ หรือผู้ช่วย เลขานุการโดยเร็ว

และถ้าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาเห็นว่า การคัดค้านนั้นมีเหตุอันควรรับฟังได้ ก็ให้สั่งให้ผู้ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นประธานกรรมการ กรรมการ เลขานุการ หรือผู้ช่วยเลขานุการ ภายในสิบห้าวันนับแต่ได้รับหนังสือคัดค้าน แต่ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่า การให้ผู้ถูกคัดค้านซึ่งเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ในขณะกระทำผิดวินัยร่วมสอบสวนด้วย จะได้ประโยชน์ยิ่งกว่าเพราะจะทำให้ได้ความจริง จะสั่งยกคำคัดค้านก็ได้โดยแสดงเหตุผลว่าจะได้ความจริงอย่างไร แล้วรีบแจ้งให้ผู้ถูก

กล่าวหาทราบและส่งเรื่องเข้าสำนวน

ยิ่งไปกว่านั้น ในกรณีที่หากผู้ร่วมเป็นคณะกรรมการสอบสวนเอง เห็นว่า ตนมีเหตุที่อาจจะถูกคัดค้านได้ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ก็จะสามารถขอลงตัวจากการเป็นคณะกรรมการได้ โดยรายงานให้ผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการทราบเพื่อให้พิจารณาเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการใหม่

ในเรื่องหลักการคัดค้านกรรมการที่มีส่วนได้เสียหรืออาจจะมียศในสิ่งที่ทำการวินิจฉัย มีข้อสังเกตอยู่ว่าปัจจุบันกฎหมายได้เปิดโอกาสให้ข้าราชการผู้ถูกดำเนินการทางวินัยคัดค้านคณะกรรมการได้ เฉพาะในการพิจารณาชั้นคณะกรรมการสอบสวนเท่านั้น แต่เมื่อเป็นเรื่องที่จะลงโทษทางวินัยถึงขั้นให้ออก ปลดออก ไล่ออก ซึ่งจะต้องส่งเรื่องให้ระดับ อ.ก.พ. หรืออนุกรรมการพิจารณาวินัยของข้าราชการต่าง ๆ และในการพิจารณาในระดับอนุกรรมของคณะอนุกรรมการพิจารณาอนุกรรมกฎหมายมิได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยได้มีโอกาสใช้สิทธิคัดค้านกรรมการด้วยเหตุดังกล่าวนี้เลย

5.4 พยานหลักฐาน

ดังได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 5.3.2 ว่าการพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนเพื่อดำเนินการทางวินัยนั้นเป็นการพิจารณาที่ใช้ "ระบบได้ส่วน" โดยให้อ่านากับคณะกรรมการสอบสวนในการค้นหาความจริง และให้อ่านาของคณะกรรมการในการแสวงหาพยานหลักฐานมาสู่การพิจารณาอย่างกว้างขวาง

ในการรับฟังพยานหลักฐานของคณะกรรมการสอบสวนจะไม่ยึดถือรูปแบบเคร่งครัดอย่างการพิจารณาของศาล กล่าวคือ ไม่จำเป็นต้องมีการยื่นบัญชีพยาน

และคณะกรรมการก็จะมีดุลพินิจในการพิจารณาพยานหลักฐานอย่างกว้างขวางทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ

ในทางปฏิบัติการสอบสวนพยานบุคคลจะสอบถามพยานบุคคลที่ารู้เห็นเหตุการณ์หรือบุคคลที่ทราบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังกล่าวหา เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงรวมทั้งเพื่อจะได้ทราบรายละเอียดหรือพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังกล่าวหา พยานบุคคลที่สอบสวนก็จะมีอยู่ 2 ประเภท คือ พยานบุคคลที่คณะกรรมการสอบสวนเรียกมาสอบสวนเอง กับพยานบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้างและนำมาหรือให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกมาสอบสวนแก่ข้อกล่าวหา การสอบพยานบุคคลคณะกรรมการจะเรียกพยานมาสอบ ณ ที่ใดที่หนึ่งตามที่คณะกรรมการสอบสวนจะกำหนดก็ได้ แต่โดยปกติแล้วจะเรียกมาสอบ ณ สถานที่ทำการของคณะกรรมการสอบสวน แต่ถ้าพยานบุคคลเป็นผู้เจ็บป่วยรักษาตัวอยู่ คณะกรรมการสอบสวนจะไปสอบสวนพยาน ณ ที่พักของพยานก็ได้ ในกรณีที่พยานอยู่ต่างท้องที่กับคณะกรรมการสอบสวน เช่น พยานอยู่ต่างจังหวัด คณะกรรมการจะไปสอบพยานเองโดยวิธีการ "เดินเพชฌัญส์" หรือ "ส่งประเด็น" แบบวิธีการของศาลก็ได้

ในการพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนเพื่อดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการต่าง ๆ นั้น อาจกล่าวได้ว่า การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นจุดมุ่งหมายของการพิจารณา และดังได้กล่าวมาแล้วว่า หน้าที่ในการดำเนินการพิจารณาสอบสวนจะอยู่ที่คณะกรรมการ ฉะนั้นการรวบรวมพยานหลักฐานจึงเป็นหน้าที่เฉพาะของคณะกรรมการ โดยในการสอบสวนต้องมีคณะกรรมการสอบสวนอย่างน้อยก็หนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมดมาประชุมจึงจะเป็นองค์คณะทำการสอบสวน

พยานได้ และในการสอบพยาน คณะกรรมการจะแต่งตั้งอนุกรรมการหรือมอบหมายให้กรรมการสอบสวนบางคนทำการสอบสวนแทนคณะกรรมการสอบสวนไม่ได้

สำหรับวิธีการในการสอบปากคำพยานนั้นก่อนเริ่มทำการสอบปากคำพยาน คณะกรรมการจะแจ้งให้พยานทราบว่าคณะกรรมการสอบสวนมีฐานะเป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา หากให้ถ้อยคำอันเป็นที่จตอคณะกรรมการสอบสวน อาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาได้ จากนั้นคณะกรรมการสอบสวนก็จะจัดให้มีการสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะให้การตามความสัตย์จริงแล้วจึงสอบปากคำ ในการสอบปากคำคณะกรรมการสอบสวนจะเรียกผู้ถูกสอบสวนเข้ามาในที่สอบสวนคราวละหนึ่งคน และจะห้ามมิให้บุคคลอื่นอยู่ร่วมด้วยในการสอบสวน และคณะกรรมการสอบสวนจะเป็นผู้สอบถามพยานเองจะไม่ให้คู่กรณีอยู่ด้วยในขณะสอบสวนและไม่ให้สิทธิคู่กรณีถามพยานของตนเองเพิ่มเติม หรือซักค้านพยานของฝ่ายตรงข้าม ในการสอบปากคำพยานจะมีการบันทึกไว้ในแบบฟอร์มตามที่กำหนดไว้ และข้อสำคัญห้ามมิให้คณะกรรมการสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง ชู้เชิญ หรือให้สัญญา เพื่อจูงใจให้บุคคลนั้นให้ถ้อยคำใด ๆ หากคณะกรรมการสอบสวนฝ่าฝืนจะถือว่าพยานนั้นเป็นพยานที่ได้มาโดยมิชอบ และมีให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานทำนองเดียวกับ การพิจารณารับฟังพยานหลักฐานของศาล

ในการรับฟังพยานเอกสารหรือพยานวัตถุเช่นเดียวกัน คณะกรรมการจะมีการบันทึกว่าพยานหลักฐานนั้นได้มาอย่างไร จากผู้ใดและเมื่อใด โดยเอกสารที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานต้องใช้ต้นฉบับที่แท้จริง และในกรณีมีความจำเป็นไม่อาจนำต้นฉบับมาได้ ก็จะได้รับฟังสำเนาที่รับรองถูกต้องแทน หรือหากต้นฉบับหาไม่ได้

เพราะสัญญาหรือมี เหตุประการอื่นก็สามารถนำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสับแทนได้
ทำนองเดียวกับการนำสืบพยานเอกสารในการพิจารณาคดีของศาล

5.5 การวินิจฉัยชี้ขาด

ในการพิจารณาของคณะกรรมการข้าราชการประเภทต่าง ๆ จะมีกระบวนการ
การที่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดอยู่หลายชั้น โดยลำดับแรกในการพิจารณาของคณะกรรมการ
สอบสวนเมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เสร็จแล้วก็จะ
ต้องทำรายงานการสอบสวนเสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และเมื่อผู้สั่ง
แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้รับสำนวนการสอบสวนแล้วหากเห็นว่า เป็นกรณีไม่ถึง
ขั้นเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็สามารถพิจารณาวินิจฉัยสั่งการไปได้ในทันที
แต่หากเป็นกรณีร้ายแรงก็จะส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.กระทรวง หรือ อ.ก.พ.จังหวัด
พิจารณา และเมื่อ อ.ก.พ. ได้พิจารณาแล้วผลการพิจารณาเป็นอย่างไร ผู้สั่ง
แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ต้องสั่งการไปตามนั้น

ในการวินิจฉัยชี้ขาดแต่ละชั้นก็จะมีการบังคับให้ต้องยึดถือหลักการให้เหตุ
ผลในคำวินิจฉัยเช่นเดียวกับการพิจารณาคดีของศาล โดยในการทำรายงานการ
สอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนเพื่อเสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนนั้น
คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่ที่จะต้องสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ได้จากการ
สอบสวนแล้วทำการวินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาและพยาน
หลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวหาว่ามีข้อเท็จจริงอย่างไร และควรที่จะรับฟังพยานหลัก
ฐานของฝ่ายใดได้เพียงใดและโดยอาศัยเหตุผลอย่างไร เป็นกรณีมาตราใดพร้อม
ทั้งเสนอระดับโทษว่าควรจะได้รับโทษสถานใดอีกด้วย หรือ ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีมลทิน

มีหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนนั้นหรือไม่ อย่างไรก็ตาม การทำรายงานการสอบสวนของ คณะกรรมการสอบสวนดังกล่าวจะทำตามแบบที่คณะกรรมการข้าราชการแต่ละประเภท กำหนดไว้ และบังคับให้มีการลงลายมือชื่อกรรมการสอบสวนไว้ครบทุกคนที่ได้ร่วม ประชุมปรึกษา ถ้าหากมีกรรมการสอบสวนคนใดมีความเห็นแตกต่างไปจากคณะกรรมการ การสอบสวนคนอื่น ก็ย่อมสามารถทำความเข้าใจแย้งแนบไปกับรายงานการสอบสวน ได้ด้วย¹¹

สำหรับในการพิจารณากรณีที่ถูกถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่บังคับ ให้ต้องส่งเรื่องให้ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ อ.ก.พ. จังหวัดพิจารณา ในการ พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดในชั้น อ.ก.พ. นี้ จะไม่ทำเป็นคำวินิจฉัยชี้ขาดที่ระบุถึง เหตุผลและลงลายมือชื่อผู้วินิจฉัยชี้ขาดอย่างรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการ สอบสวนดังกล่าวมาแล้ว แต่จะทำเป็นรายงานการประชุมว่า อ.ก.พ. มีมติที่ ประชุมเป็นอย่างไรเท่านั้น แล้วก็ส่งกลับไปให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ส่งการตามมติที่ประชุมของ อ.ก.พ. และนอกจากนี้ในการลงมติที่ประชุมของ อ.ก.พ. ก็เพียงแต่อาศัยเสียงข้างมากในการทำคำวินิจฉัย หากมีกรรมการคนใด ไม่เห็นด้วยก็ไม่มีสิทธิทำความเข้าใจอย่างการพิจารณาคดีของศาล ดังนั้น องค์กรที่รับพิจารณาในระดับอุทธรณ์จึงไม่มีโอกาสที่จะทราบถึงความเห็นฝ่ายข้างน้อย ซึ่งอาจจะมีเหตุผลที่น่ารับฟังประกอบการพิจารณาได้เลย

¹¹ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (2528) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา ข้อ 34

5.6 การอุทธรณ์และการร้องขอให้ศาลตรวจสอบคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้าราชการต่าง ๆ เมื่อคณะอนุกรรมการพิจารณาวินัยได้มีมติให้ลงโทษให้ออก ปลดออก ไล่ออก และผู้บังคับบัญชาได้สั่งลงโทษไปตามมติดังกล่าวแล้ว หรือในกรณีผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษทางวินัยที่ไม่เป็นความผิดวินัยชั้นร้ายแรง เพียงลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน การถูกลงโทษทางวินัยดังกล่าว ผู้ถูกสั่งลงโทษนั้นมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งลงโทษต่อไปได้ โดยหากเป็นการลงโทษข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ข้าราชการครู ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการสุขาภิบาล ข้าราชการเทศบาล ข้าราชการส่วนจังหวัด ข้าราชการกรุงเทพมหานคร ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการเหล่านี้จะมีสิทธิอุทธรณ์โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 หมวด 7 ว่าด้วยการอุทธรณ์และกฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2528) ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณา

สำหรับคำสั่งลงโทษข้าราชการรัฐสภานั้น ผู้ถูกสั่งลงโทษก็มีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. 2518 และกฎ ก.ร. ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2519) ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์การถูกลงโทษ แต่คำสั่งลงโทษข้าราชการอัยการและข้าราชการตุลาการนั้น กฎหมายไม่ได้ให้สิทธิอุทธรณ์ไว้อย่างข้าราชการประเภทอื่น ๆ

การอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้าราชการประเภทต่าง ๆ นั้น เมื่อข้าราชการได้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยก็ย่อมสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ได้โดยหากเป็นการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ตามกฎหมายเดิมก็จะอุทธรณ์ต่อผู้บังคับ

บัญชา ได้ภายใน 15 วันนับแต่ทราบคำสั่ง แต่หากเป็นกรณีฉุกเฉินให้ออกปลดออก
แลปล่อยแล้ว จะต้องอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการข้าราชการที่ตนสังกัดอยู่ภายในสาม
สิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง แต่ปัจจุบันสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ภายในกำหนด 30 วัน

ในเรื่องการอุทธรณ์มีข้อสังเกตอยู่ที่วิธีพิจารณาความในชั้นอุทธรณ์ หลัก
เกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในวิธีพิจารณาในชั้นอุทธรณ์ตาม กฏ ก.พ. ฉบับที่ 10 และ กฏ
ก.ร. ฉบับที่ 7 จะเพียงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการยื่นอุทธรณ์ไว้เท่านั้น ส่วนเรื่องใน
รายละเอียดของวิธีพิจารณาชั้นอุทธรณ์จะมีได้มีการกำหนดไว้

เมื่อคณะกรรมการข้าราชการประเภทต่าง ๆ ได้พิจารณาจนถึงขั้นที่สุดแล้ว
หากผู้ถูกสั่งลงโทษไม่พอใจคำวินิจฉัยก็ไม่สามารถฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมเพื่อให้ศาลใช้
อำนาจตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการพิจารณาอย่างในต่างประเทศได้เพราะ
ศาลยุติธรรมไทยถือว่าการตั้งคณะกรรมการสอบสวนความผิดทางวินัยและการพิจารณา
เพื่อดำเนินการทางวินัยเป็นการปฏิบัติตามอำนาจของทางราชการฝ่ายบริหารโดยเฉพาะ
เมื่อผู้บังคับบัญชาหรือคณะกรรมการข้าราชการได้มีคำสั่งไปตามอำนาจหน้าที่โดยชอบ
อย่างไรแล้ว ศาลไม่มีอำนาจหน้าที่เข้าไปวินิจฉัยชี้ขาดอีก¹² การจำกัดสิทธิของผู้
ถูกลงโทษดังกล่าว หากคำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้าราชการเป็นไปโดยไม่ชอบ
แล้ว ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยก็อาจได้รับความเสียหายในสิทธิและตำแหน่งทางราชการ
โดยไม่อาจมีทางเยียวยาได้

¹² คำพิพากษาฎีกาที่ 1155/2526 ระหว่างนายไพบูลย์ สุนทรวิภาค

จากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ไม่รับพิจารณาอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้าราชการดังกล่าว ที่แม้จะเป็นกรณีกล่าวอ้างว่าคณะกรรมการที่วินิจฉัยชี้ขาดวินิจฉัยข้าราชการกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าการมีคำวินิจฉัยเช่นนั้นจะมีผลทำให้ผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการพิจารณาสอบสวนเพื่อดำเนินการทางวินัยอันเกิดจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดไปจากวิธีพิจารณาความในชั้นสอบสวน ไม่สามารถฟ้องต่อศาลเพื่อให้ศาลคุ้มครองได้ และการที่ศาลได้มีคำวินิจฉัยดังกล่าวก็เพราะไม่ต้องการเข้าไปก้าวท้าวเรื่องการลงโทษทางวินัยของของข้าราชการที่กระทำผิดวินัย ฉะนั้นจึงจำกัดตัวเองไม่ควบคุมคำวินิจฉัยชี้ขาดที่เกี่ยวกับการลงโทษทางวินัย โดยถือว่าการลงโทษทางวินัยข้าราชการนั้นเป็นเรื่องการใช้อำนาจในทางราชการของฝ่ายบริหารโดยเฉพาะ ศาลไม่มีอำนาจหน้าที่เข้าไปวินิจฉัยชี้ขาดอีกในส่วนตัวผู้เขียนมีความเห็นว่าการที่ศาลจำกัดไม่เข้าไปวินิจฉัยเรื่องราวทางวินัยข้าราชการนั้น น่าจะจำกัดไม่เข้าไปควบคุมเฉพาะความชอบด้วยวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางวินัยหรือในเรื่องการใช้อุบายพิจารณาโทษทางวินัยเท่านั้น แต่ในเรื่องความชอบด้วยวิธีพิจารณาในชั้นคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยว่าได้มีการปฏิบัติตามขั้นตอนและกระบวนการที่กฎหมายกำหนดไว้ครบถ้วนหรือไม่นั้นศาลควรที่จะเข้าไปควบคุม เพราะการลงโทษทางวินัยนั้นนับได้ว่ามีผลกระทบต่อสิทธิในตำแหน่งทางราชการและสิทธิในเงินเดือนข้าราชการและการพิจารณาเพื่อดำเนินการทางวินัยในต่างประเทศเช่นสหรัฐอเมริกา หลังจากสิ้นสุดวิธีพิจารณาของฝ่ายบริหารแล้ว ข้าราชการผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยยังมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นของรัฐบาลกลาง (Federal District Court) ได้ในประเด็นที่กล่าวอ้างว่าคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการทางวินัยนั้น

ได้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบังคับถูกต้องหรือไม่ และค่าวินิจฉัยของคณะกรรมการมี
 พยานหลักฐานประกอบอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่

5.7 การบังคับตามคำวินิจฉัย

เมื่อข้าราชการถูกคำสั่งให้ลงโทษทางวินัย ข้าราชการผู้นั้นก็อาจจะได้รับ
 โทษใน 6 สถาน กล่าวคืออาจถูกลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน
 ให้ออก ปลดออก และไล่ออก คำสั่งให้ลงโทษใน 6 สถานดังกล่าว เมื่อถึงที่สุด
 แล้วก็จะมีการบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยในทันทีโดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ได้รับทราบ
 คำสั่ง และโดยเฉพาะโทษให้ออก ปลดออก และไล่ออกจากราชการนั้น ให้ถือว่า
 เป็นอันพ้นจากราชการตั้งแต่วันที่รับทราบคำสั่งเป็นต้นไป โดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นได้
 ลงชื่อผู้รับทราบคำสั่งในวันนั้นแล้วหรือไม่¹³ และนอกจากนี้ในขณะที่ดำเนินการ
 สอบสวนเพื่อดำเนินการทางวินัยกับผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือ
 ว่าข้าราชการถูกฟ้องเป็นคดีอาญา ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้งหรือผู้บังคับบัญชายังมี
 อำนาจที่จะสั่งพักราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนในขณะรอฟังผลการสอบ
 สวนพิจารณาก็ได้ และหากภายหลังผลการสอบสวนพิจารณาปรากฏว่าผู้นั้นไม่ได้กระทำ
 ผิดหรือกระทำผิดไม่ถึงกับต้องถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก และ ไม่มี
 เหตุอันที่จะออกจากราชการ ก็สามารถสั่งให้กลับเข้ามารับราชการต่อไปได้

¹³ หนังสือเวียนสำนักงาน ก.พ. ที่ 19/2503 เรื่องการรับทราบคำ
 สั่งให้พ้นจากราชการ ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2503

การบังคับให้ลงโทษข้าราชการที่ดังกล่าวก่อนเป็นไปตามหลักคำวินิจฉัยคดีปกครองย่อมมีผลบังคับในทันที แต่ในการลงโทษข้าราชการทางวินัยมีข้อสังเกตอยู่ว่า เมื่อได้มีคำวินิจฉัยลงโทษทางวินัย และได้มีการอุทธรณ์ภายในองค์การฝ่ายปกครอง และได้ถึงที่สุดแล้วผู้ถูกลงโทษทางวินัยจะไม่มีสิทธิเยียวยาความเดือดร้อนของตนเอง เพราะไม่มีโอกาสอุทธรณ์คำวินิจฉัยหรือฟ้องร้องต่อไปยังศาลยุติธรรมเพื่อให้เพิกถอนคำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้าราชการ เพราะศาลถือว่าเป็นเรื่องการค้าเนิการทางวินัยของฝ่ายบริหาร ซึ่งศาลจะไม่เข้าไปวินิจฉัยให้ใหม่¹⁴ กรณีดังกล่าวแตกต่างจากในประเทศสหรัฐอเมริกาที่หลังจากสิ้นสุดการพิจารณาขององค์การฝ่ายบริหารแล้ว ข้าราชการยังมีสิทธิอุทธรณ์ต่อไปยังศาลชั้นต้นของรัฐบาลกลาง (Federal District Court) อีกได้ และนอกจากนี้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยก็ไม่อาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2522 มาตรา 7 (2) (ค) เพราะยังไม่มีพระราชกฤษฎีการะบุให้อำนาจในการรับพิจารณาอุทธรณ์ ผลจึงทำให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยต้องรับโทษตามคำวินิจฉัยอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการที่ไม่สามารถใช้สิทธิฟ้องต่อศาล และการที่ไม่อาจใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ผู้ถูกลงโทษทางวินัยก็จะถูกบังคับให้ลงโทษตามคำวินิจฉัยในทันทีโดยไม่มีโอกาสขอคุ้มครองชั่วคราวจากศาลหรือจากคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์

¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 1155/2526

5.8 การควบคุมการใช้ดุลยพินิจของคณะกรรมการข้าราชการ

ในการพิจารณาเพื่อดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการประเภทต่าง ๆ นั้น ได้ได้ศึกษามาแล้วในตอนต้นว่ามีขั้นตอนการพิจารณาหลายขั้นตอนด้วยกัน แต่โดยภาพรวมแล้วมีการแบ่งแยกกระบวนการวินัยพิจารณาออกเป็นสองระยะด้วยกัน คือระยะการสอบสวนข้อเท็จจริงและระยะของการวินิจฉัยชี้ขาด

ในระยะของการสอบสวนหาข้อเท็จจริงจะกระทำในรูปของคณะกรรมการสอบสวน ในขั้นนี้จะมีการรับฟังข้อเท็จจริงทั้งที่เป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวน และวินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหากับพยานที่หักล้างข้อกล่าวหาว่ามีข้อเท็จจริงอย่างไรควรรับฟังพยานหลักฐานฝ่ายใดได้เพียงใดแล้วเสนอความเห็นเป็นรายงานการสอบสวนส่งให้คณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางวินัยทำการวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป

เมื่อสำนวนการสอบสวนเข้ามาสู่ระยะของการวินิจฉัยชี้ขาด คณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางวินัยจะไม่พิจารณาอย่างเปิดเผย แต่อาจเรียกผู้ถูกกล่าวหามาสอบถามเพิ่มเติมได้ และหากมีข้อเท็จจริงใดที่ควรสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในการวินิจฉัยชี้ขาดก็จะส่งเรื่องให้คณะกรรมการสอบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ ในระยะของการชี้ขาดนี้จะไม่มีการนำระบบการชี้ขาดแบบสองชั้นอย่างคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์มาใช้ กล่าวคือจะไม่มีระบบถ่วงดุลย์อำนาจชี้ขาดภายในองค์กรคณะกรรมการ แต่จะมีการควบคุมผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการทางวินัย โดยกำหนดให้มีบุคคลหลายฝ่ายเข้ามาร่วมพิจารณาเริ่มตั้งแต่ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เมื่อคณะกรรมการสอบสวนแล้ว

ก็จะส่งให้ผู้บังคับบัญชาวินิจฉัยสั่งการ ซึ่งหากเป็นกรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรงผู้
 บังคับบัญชาก็สามารถสั่งลงโทษได้ทันที แต่หากเป็นกรณีผิดวินัยร้ายแรงถึงขั้นให้ออก
 ปลดออก ไล่ออก แล้วผู้บังคับบัญชาจะสั่งลงโทษไม่ได้จะต้องส่งให้อนุกรรมการ
 พิจารณาวินิจฉัย และเมื่อคณะอนุกรรมการวินิจฉัยพิจาณาวินิจฉัยอย่างไรผู้บังคับบัญชาก็
 จะต้องสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

นอกจากนี้ในการสอบสวนยังมีการกำหนดวิธีการควบคุมการสอบสวนพิจารณา
 เอาไว้อีกด้วย โดยกำหนดให้ในการพิจารณาแต่ละขั้นตอน หากว่าผู้สั่งแต่งตั้ง
 คณะกรรมการสอบสวน หรือ อนุกรรมการพิจารณาวินัย หรือ คณะกรรมการข้าราชการ
 การ เห็นสมควรจะสอบสวนเพิ่มเติมในเรื่องใดก็สามารถใช้ดุลยพินิจสั่งให้สอบสวน
 เพิ่มเติมได้อีกตามความจำเป็น และหากมีกรณีปรากฏว่าการแต่งตั้งคณะกรรมการ
 สอบสวนไม่ถูกต้องก็ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการชั้นใหม่ โดยให้ถือว่าการสอบสวนที่
 ผ่านมาทั้งหมดเสียไป และจะนำสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนเดิม
 มาใช้ได้ก็แต่เพียงแนวทางการสอบสวนใหม่เท่านั้น และในกรณีที่ปรากฏว่าการสอบ
 สวนตอนใดกระทำไม่ถูกต้องตามกฎหมายที่ว่าด้วยการสอบสวนเพื่อดำเนินการทางวินัย
 ก็สามารถสั่งให้การสอบสวนนั้นเสียไป และให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการใหม่
 ให้ถูกต้องได้ การให้ผู้ที่มิอำนาจพิจารณาที่สูงกว่าดังกล่าวสามารถควบคุมความชอบ
 ด้วยวิธีพิจารณาก็เพื่อให้กระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมาย
 นอกจากนี้จะมีกระบวนการควบคุมวิธีพิจารณาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังกล่าวแล้ว
 ปัจจุบันเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีข้อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีว่าควรจะ
 ให้หน่วยงานคณะกรรมการข้าราชการต่าง ๆ ดำเนินการให้คณะกรรมการสอบสวน

เพื่อดำเนินการทางวินัยจะต้องปฏิบัติตามกฏระเบียบหรือข้อบังคับที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความทางวินัยอย่างเคร่งครัดโดยให้เป็นหน้าที่ของผู้มีอำนาจสั่งลงโทษทางวินัย จะต้องทำการตรวจสอบการดำเนินการของคณะกรรมการสอบสวนก่อนสั่งลงโทษด้วยว่ามีการปฏิบัติตามวิธีพิจารณาถูกต้องแล้วหรือไม่ ซึ่งทางสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีก็ได้ออกหนังสือเวียนให้มีการยึดถือหลักหลักนี้ปฏิบัติในทางราชการโดยเคร่งครัด¹⁵ จึงนับได้ว่าเป็นการแก้ปัญหาการควบคุมอำนาจพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนเพื่อดำเนินการทางวินัยได้อีกทางหนึ่ง

¹⁵ หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร.0108/15580 ลงวันที่